

GLASILO • III • SNOUB • IVANA GRADNIKA •
7. JAN. 1944 • LETO • 1 • ŠTEV. 6 •

Goriški bojlec

SMRT • FAŠIZMU! SVOBODA • NARODA •

V Novo leto 1944.

Skoraj tri leta teške borbe je za nami. Tretje je že, ki ga preživljamo na naši izmučeni zemlji, med našimi požganimi domovi. Vsi se oziramo nazaj in pred nami se odpirajo veličastna slika naše borbe, ki korakoma v leto 1944., se naše misli povijajo s preteklostjo, s tem kaj nam bo božičnost prinesla. S ponosom gledamo nazaj na naše trpljenje, vidimo, da je naše borbe imela uspeh, posrečilo se nam je, da smo uničili italijanske fašiste, da smo osvobodili lep kos naše domovine, da smo Primorsko združili z ostalo Jugoslavijo, tekoma te naše borbe smo skovali enotnost in bratstvo med nami in ostalimi narodi Jugoslavije ter s njimi tako povezali, da nas nihče več ne bo mogel ločiti in razcepiti. V krvi, ognju in žrtvovanju smo preoblikovali naše bratstvo. Spoznali smo, da so edino kmetje in delavci Jugoslavije bili naši iskreni zavezniki, ki so se skupno z nami žrtvovali in borili zato, da bomo zedinjeni in svobodni v novi demokratični Jugoslaviji.

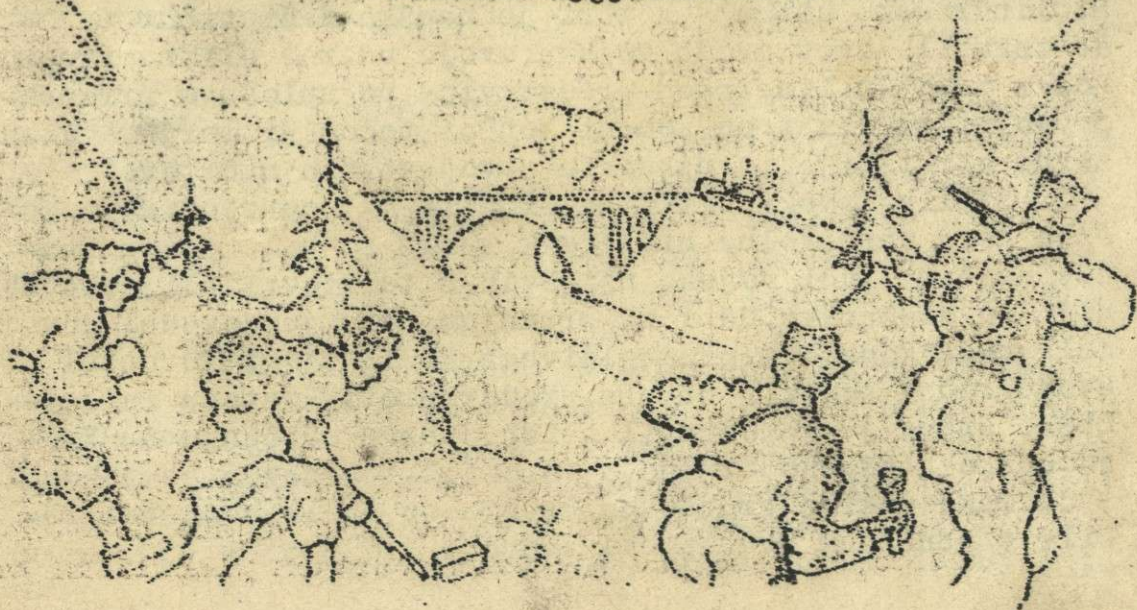
V tem času smo si zgradili našo vojsko. Vojsko kmetov in delavcev, vojsko, ki nam s puško v rokah izpolnjuje naše tisočletne želje po svobodi. V tej naši armadi ne vidimo bivših generalov, to armado vodijo ljudje, ki so bili vedno preganjeni, zato ker so se borili za narod. Pogledajmo našega vrhovnega komandanta, prvega poveljnika Jugoslavije, tov. T. I. T. Arson je izšel iz naših vret, bil je v bivši korumpirani Jugoslaviji preganjen kot protidržavni element, bil je zaprt, zaprt zato, ker se je boril proti izkoriščanju delovnega ljudstva, ker je pozival narod v borbo proti fašizmu, proti tistim, ki so narode Jugoslavije prodajali našim zakletim sovražnikom. Danes smo sli njega spoznali, skupno vanj in pripravljeni smo, da mu brezpogojno sledimo, da ga poštememo, ker vemo, da bo naša vojska povedel do zmage, vemo, da bomo pod njegovim vodstvom plačali in tene

in temeljito naščevali naše padle tovariše, naše požgane domove, ončasščne žene, sestre in matere.

S pogumom in upanjem gremo naprej. V leto 1944. kora-
kamo prežeti in s prepričanjem, da bo to leto končne zna-
ge nad našim zakletim sovražnikom, vemo, da bo vse naše go-
rje plačano, da bomo v tem letu končno z našo krvjo in ba-
joneti zarisali meje naše nove in svobodne domovine, da
bomo vrnili našemu narodu vse, kar je on v tem času za
nas dal in žrtvoval, mi smo njegova vojska, ki je vedno pri-
pravljena dati za svoj narod vse. Ker vemo, da on na nas
nisi, da z nami živi, da je vsake naše zmage tudi njegova
zmaga. Gremo naprej, nikdo nas ne bo mogel ustavi, leto 1944.
more biti leto plačila za vse naše trpljenje, v tem letu
moreno osvoboditi naše zemljo, naša vojska bo prikorakala
pod vodstvom tov. T. I. T. A. v svobodno Ljubljano, v svobodno
Trst, po svobodni zemlji bo grmela naša pesen, pesem trplje-
nja, pesem borbe in zmage.

Komandant brigade, Rudi.

---c0o---

Zgodovinski dogodki v l. 1943.

Preteklo leto 1943. bo ostalo v zgodovini sedanjega svetovnega požara zabeleženo kot leto velikih zgodovinskih dogodkov na vojnem in diplomatsko-političnem področju - kot leto, ki bo, lahko rečemo brez pretiravanja, v zgodovini človeštva zabeleženo kot zgodovinska preokretnica, ki označuje odločilno vojno in politično zmago demokracije nad irracionalnimi silami fašistične in svetovne reakcije (nazadnjaštva).

Kaj se je torej zgodilo v letu 1943.?

I.

Glavni, središčni dogodek, s katerim so povezani vsi ostali, je strahovit polom fašističnih vojak na Vzhodu in znagoslavni pohod Rdeče Armade - to največje vojaške sile na svetu" (Stalin) - proti zapadu, proti nemški Nemčiji, Srednji Evropi in Balkanu.

1. Začetek leta 1943. nam je prinesel končno fazo velike Stalingradske bitke v kateri je nemško-fašistična armada izgubila cvet svoje vojske, svoje udarne elitne trupe. Poraz pred Stalingradom predstavlja po splošnem priznanju vojni preobrat; on pomeni končni polom Hitlerjeve oken zivke strategije in njegovih zavojevalnih načrtov.

2. Stalingradske bitke so sledile v januarju in februarju nove uničevalne bitke, v katerih so bile poleg Nemcev uničene tudi vojske njihovih satelitov: Italije, Romunije in Madžarske. Udar na srednjem Donu je dovedel do "slavnega" konca "neprenagljivega Armirja" - ki je našel svoj grob v Donskih stepah; prodor proti Rostovu iz kalmiške stepe je izpostavil neizprosno uničenju nemško-romunsko kavkaško armado, a Voronješki manever je pokopal madžarsko udarno armado, od katere so se le neznatni rešili v paničnem begu proti zapadu.

3. Veličastne zimske zmage Rdeče armade so ustvarile strategične in psihološke pogoje za njeno nadaljnje znagoslavno nastopanje. Hitlerjev poskus v začetku julija da s preventivno ofenzivo proti sovjetskemu izbočenemu klinu pri Kursku pokvari sovjetske napadalne načrte, je žalostno propadel in pokazal vso oslabelost nemškega vojnega stroja. Rdeča armada, razbivši nacistično ofenzivo, je prešla takoj v protinapad in v nizu sijajnih strategičnih manevrov, osvobajajoč drug za drugim Orel, Mskov, Vorosilovgrad, Staljingrad, Leningrad, Poltavo i. t. d., napodila postopno nacistično pandite proti obalah Dunajra.

4. Nemška nezvestna obrambna črta na Dunaju je bila poslednja naga i. sistične reakcije, da bo sovjetska ofenziva končno ustavljena, toda to upanje je bilo kratko. V nizu grobovitih zmag, s katerimi so osvobojeni Zaporožje, Melitopol, Dnjepropetrovsk, Kijev, Černobil, Čerkasi, so bile hitlerjevske bande vržene na odprta polja zapadne Ukrajine in vzhodne Rusije, koder se bo v tej zimi izvojevala bitka za končno osvoboditev zasuženjenih sovjetskih pokrajin ter bo Rdeča armada dobila prosto pot dalje proti zapadu. Na vzhodu so se razširile sovjetske vojske na Vzhodu, s katerimi Hitlerjevska "nepremagljiva evropska trdnjava" omajala svojih temeljev.

Vojne in politične posledice zmage sovjetskega orožja so bile ogromne. Hitlerjevski evropski sateliti so začeli omahovati uvidevajoč v nesmisel nadaljevanja vojne ob strani Nemčije. Fašistična Italija, zibelka fašizma, zaprosila je 8. septembra za premirje in položila orožje. V raznajani Hitlerjevski evropski trdnjavi je nastala nevarna razpoka.

Porazi na Vzhodu in zlom fašistične Italije so močno odjeknili v vseh zatiranih evropskih deželah. Na rodno osvobodilna gibanja v Jugoslaviji in Grčiji so dobila velik razmah v širino in globino, a latentna (prikrita) nezadovoljnost v mnogih podjarmljenih pokrajinah se je spremenila v očitni, aktivni upor. Vojni požar je objel tudi

zaledje evropske trdnjave na njenem najobčutlivejšem mestu.

To je druga nevarna razpoka, ki je nastala v temelju hitlerjeve "neprenagljive evropske trdnjave".

Tudi druge satelitske države so se začele kujati. Finska, Madžarska, Poljska in Romunija kažejo očitne znake nezadovoljstva in željo, da se izognejo posledicam nemške fašističnega poloma. Na ta način se očrtavajo obrisi tretje grozeče razpoke na zgradbi omajane hitlerjevske evropske trdnjave.

II.

Dogodki na Vzhodu, zloni fašistične Italije in vedno večji porast narodno osvobodilnega gibanja v evropskih državah so močno pojačali pozicije demokratičnih sil v svetu. Jasno se je pokazalo, da je Sovjetska Zveza zmožna sama dobiti vojno in s tem potolči Hitlerjevo armado. Na ta način so se nade anglo-ameriške reakcije, da Sovjetska Zveza ne bo zmožna sama dobiti vojno in da bo z zavlačevanjem vojne Rdeča armada strahovito oslabiljena, a narodno-osvobodilni pokreti v Evropi pod vodstvom KP uničeni, pokazale kot račun brez krčmarja. Pod pritiskom naprednih sil v lastnih deželah in pred nevarnostjo razkrinkanja in oslabevanja pred svetovnim javnim mnenjem, je anglo-ameriška reakcija bila prisiljena na popuščanje. Sponladanska konferenca Churchill - Roosevelt v Casablanki v sev. Afriki, Moskovska konferenca ministrov zunanjih zadev Sovjetske Zveze, Anglije in Amerike v oktobru; in nazadnje Teherenska konferenca med Rooseveltom, Stalinom in Churchilom, predstavljajo etape "strategičnega" unika anglo-ameriške reakcije.

Na konferenci v Casablanki so predstavniki Anglije in Amerike ponovili zahteve o brezpogojni predaji osnih sil (zahteva je bila naslovljena predvsem na Italijo) in svočano izjavili, da bodo čim prej anglo-ameriške armade angažirale hitlerjevske sile v Evropi. To je bil

prvi diplomatsko-politični udarec, ki je doživela anglo-ameriška reakcija v letu 1943.

Odločitve moskovske konference so predstavljale v tem pogledu korak naprej. Na tej konferenci, poleg deklaracije o medzavezniškem sporazumu za skrajšanje vojne in odločb, da se to tudi dejansko izvede je poleg ostalega tudi določeno tudi to, da se jugoslovanski in grški begunski vladi odreče pravica, da predstavljajo njih države pri medzavezniški komisiji za vprašanje Italije. To je bil drugi težki udarec na anglo-ameriško reakcijo. Moskovska konferenca je utrla pot za vzpostavljjanje edinstva sovjetsko-angloameriškega antifašističnega bloka.

Razvoj splošne vojno-politične situacije v svetu je prisilil angloameriško reakcijo na najtežje popuščanje, n. razbremenitev sovjetske armade na vzhodu, ki se še več kot dve leti bori z devet desetimi fašistične sile. Na zgodovinskem sestanku v Teneranu je dosežen popoln sporazum med zavezniki... "v pogledu časa, kakor tudi v pogledu obsega operacij" za splošni in istočasni napad na Nemčijo iz zapada, vzhoda in juga. Klanever angloameriške reakcije, da vprašanju uničenja nacistične Nemčije predpostavi vprašanje ureditve povojne Evrope, je propadel. Nasprotno, zmagala je teza sovjetskih in vseh posjumljenih narodov, ki se je glasila: Najprej vložiti vse sile, da se konča vojna (što se doseže samo z nastankom druge fronte na zapadu), a potem se bodo vsa politična vprašanja povojne Evrope rešila skladno z demokratskimi načeli atlantske charte (pravica samoodločbe, svoboda vesti, tiska, verodržave di i. t. d.) Teneranska konferenca predstavlja najtežji udarec na angloameriško reakcijo, ker bo izvršitev nje nih odločb končno preprečila povezovanje angloameriške reakcije s fašistično reakcijo, a s tem osigurala znagoslavje demokratskih sil v Evropi.

III.

V letu 1943. so slovenski in vsi jugoslovanski narodi dosegli niz sijajnih uspehov, vojnih in političnih. Velik del jugoslovanskega ozemlja je že v rokah NOV-a (skoro dve tretjini Jugoslavije sta svobodni); oborožitev NOV-a se je znatno poboljšala (samo v Sloveniji je bilo razoroženih 6 kompletnih italijanskih divizij), a vrste NOV-a so se silno povečale in odsegle po tujih vesteh že preko dvesto tisoč borcev.

Z vojnimi uspehi so šli vzporedno oni na političnem področju. Na tej osnovi je bil popolnoma dosežen smoter za katerim so naše vodje stremeli s tolikšno trdovratnostjo in politično spretnostjo: razkrinkavanje begunske jugoslovanske vlade in njenega eksponenta, izdajalca, generala Draže Mihajloviča in njega obsodba s strani svetovnega javnega mnenja. S tem je bil pripravljen teren, da se na osvobojenem ozemlju Jugoslavije osnuje Vrhovni zakonodajni odbor (začasni parlament) in narodni komitet (začasna vlada), na čelu z našim vrhovnim komandantom in prvim maršalom Jugoslavije, tovarišem TITOM.

Sestava nove vlade in njenega faktičnega priznanja od strani zaveznikov predstavlja največjo zmago na rodno-osvobodilnega pokreta, kajti begunska vlada, osramočena pred vsem svetom in razbita na domačem ozemlju, je izgubila vse šanse, da se v bodoče na kakršenkoli način utrdi.

Zadnji dogodki v Jugoslaviji predstavljajo veliko pridobitev za vse narode, ki se danes bore, ker jim je priznana pravica, da izberejo iz svoje sredine vlado, ki jih bo predstavljala in da uredi notranje odnose tako, kakor oni sami žele in smatrajo za najboljše.

Kaj lahko pričakujemo od novega leta 1944? Goto vo je, da bodo prvi meseci prinesli pričakovani istočas-

ni in splošni napad na Nemčijo. Ali pomeni to hitri konec vojne? Logično bi bilo, da bi bilo tako, vkolikor angloameriška peta kolona ne umeša svojih umazanih rok. Ali to je danes skoro nemogoče, ker so demokratične sile budne, organizirane in močne. Zato bo tudi naša naloga, da v letu 1944 še bolj strnemo svoje vrste, ohranimo in izpopolnimo edinstvo našega slovenskega naroda in povečamo borbo proti osovražnemu okupatorju. To je jamstvo uspeha in končne, nitre zmage.

Gov. Vrle.

-----000-----

V zadnji naskok !

Prasizen je obsojen na skorajšni konec. Hitler je po velikanski zmagah rdeče Armade uvidel, da je njegova vojaška moč pri kraju, uvidel je, da je njegova edina rešitev, če se mu posreči razbiti zavezništvo med Sovjetsko Zvezo, Veliko Britanijo in Združenimi državami Amerike. Te njegove zadnje račune pa mu je temeljito preprečila teheranska konferenca. Na teheranski konferenci: Stalin, Roosevelt, Churchill je zmagalo načelo Sovjetske Zveze, da je tre

ba takoj z vsemi silami iz vzhoda in zahoda udariti in poteptati Hitlerjevo Nemčijo.

Tudi naša sveta naloga je, da skupno z vsemi naprednimi silami sveta navalimo na Hitlerjevo Nemčijo in s tem pripomoremo k čim hitrejšemu, znagovitemu koncu vojne. Že nad dve leti smo med prvimi, ki se odločno borimo proti fašističnim banditom, nad dve leti se vsi svobodoljubni na rodu učijo od nas kako se je treba boriti proti suženjstvu in tiraniji. Bodino vredni naših hrabrih partizanov, ki niso obupali takrat, ko je bilo do pasu snega, ko so bili Nemci pred Moskvjo, ko je bilo nad Anglijo ves dan nad tisoč nemških avijonov, ko je ves svet obupaval, trepetal in se spraševal: "kaj bo?" Tedaj so šli prvi slovenski partizani v gozdove, zavedajoč se, da edina rešitev iz trpljenja in sužnosti je oborožena borba, ne pa tamnjanje in čakanje.

Ves svet je z največjim zanimanjem spremljal borbo hrabrih slovenskih partizanov, najbolj pa Hitler, kateremu se nihče ni upel upirati; ta mali slovenski narod pa ga bi je po glavi in čim bolj je trpinčil v svoji jezi slovenski narod, tem hujši so bili udarci slovenskih partizanov.

Ko so pred dvema letoma prišli Hitlerjevi banditi na našo zemljo, so sejali med nas samo smrt in trpljenje. Postreljali so na stotine najboljših sinov, požgali desetine vasi, tisoče slovenskih žena in otrok so odpeljali v koncentracijska taborišča, koder so umirali od glada. Danes pa se je položaj temeljito izpremenil. Hitler si išče zaveznikov povsod, da bi si še za nekaj ur podaljšal življenje. Sedaj ne hodi več tako oblastno po naši zemlji, ampak nam ponuja slovenske bolnišnice, slovenske šole, slovenske župane, ponuja nam aprevizacijo in podpore. Zakaj nam ponuja vse to, lani pa je med nas sejal samo smrt? Zato ker nas rabi, zato hoče zaveznikov, on nujno potrebuje vojaštvo na ruski fronti, kjer doživlja poraz za porazom, kjer nekdanji slavni SS oddelki, ki so bili strah in trepet vse Evrope, sedaj panično bežijo kot potepeni psi. Hitler bi steni svojimi ponudba

mi in širokogrudnostjo rad skrhal ostrino naše borbe, toda mi se ne bomo prodajali za en kilogram soli in zavoj cigarete, niti ne za milijon ajdovskega župana. Odklanjamo vse, kar nas združuje z Nemci, pa naj bo to še vtako nedolžni obliki slovenske šole, ali uprave pod nemško komando. Zalostno je, da je mnogo slovenskih družin nasedlo tem nemškim lepim besedam in se sedaj v tej zaključni dobi prodajajo svojemu najhujšemu sovražniku, ne vidijo za vsemi temi obljubami grozne slike - smrt slovenskega naroda.

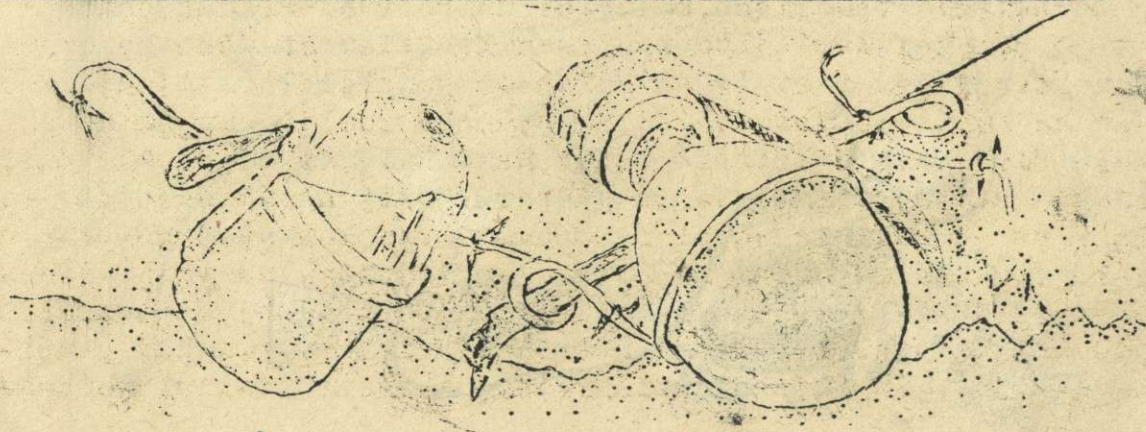
Nobena Hitlerjeve obljube in lepe besede, nobena izdaja raznih sredincev in plavogardiščne gospode, ki se veže s Hitlerjem in pri tem izkorišča težak položaj iz črpanega prebivalstva in ga z lažmi in prevarami peljejo za seboj v prepad, pa tudi nobeni ponesrečeni poskusi sovražnih ofenziv nas ne bodo odvrnili, da ne bomo takoj stopili v ofenzivo in neusmiljeno tekli sovražnika na vsakem koraku.

... Tow. Svarun.

-----000-----

SKUPNO Z ZAVEZNIKI PREIDIMO TUDI MI V OFENZIVO. PO JE
JAMSTVO ZA NIS!

ODLOCITEV ZA OSRVARITEV DRUGE FRONTJE JE PADLA. DRUGA
FRONTA POMENI HITRI KONEC VOJNE!

NOVOLETNI SONET.

Pred nami novo leto se obeta,
čas novih borb, trpljenja, zmagoslavja,
od nas pretcklo leto se poslavlja
v sijaju zmag in bojnega poleta.

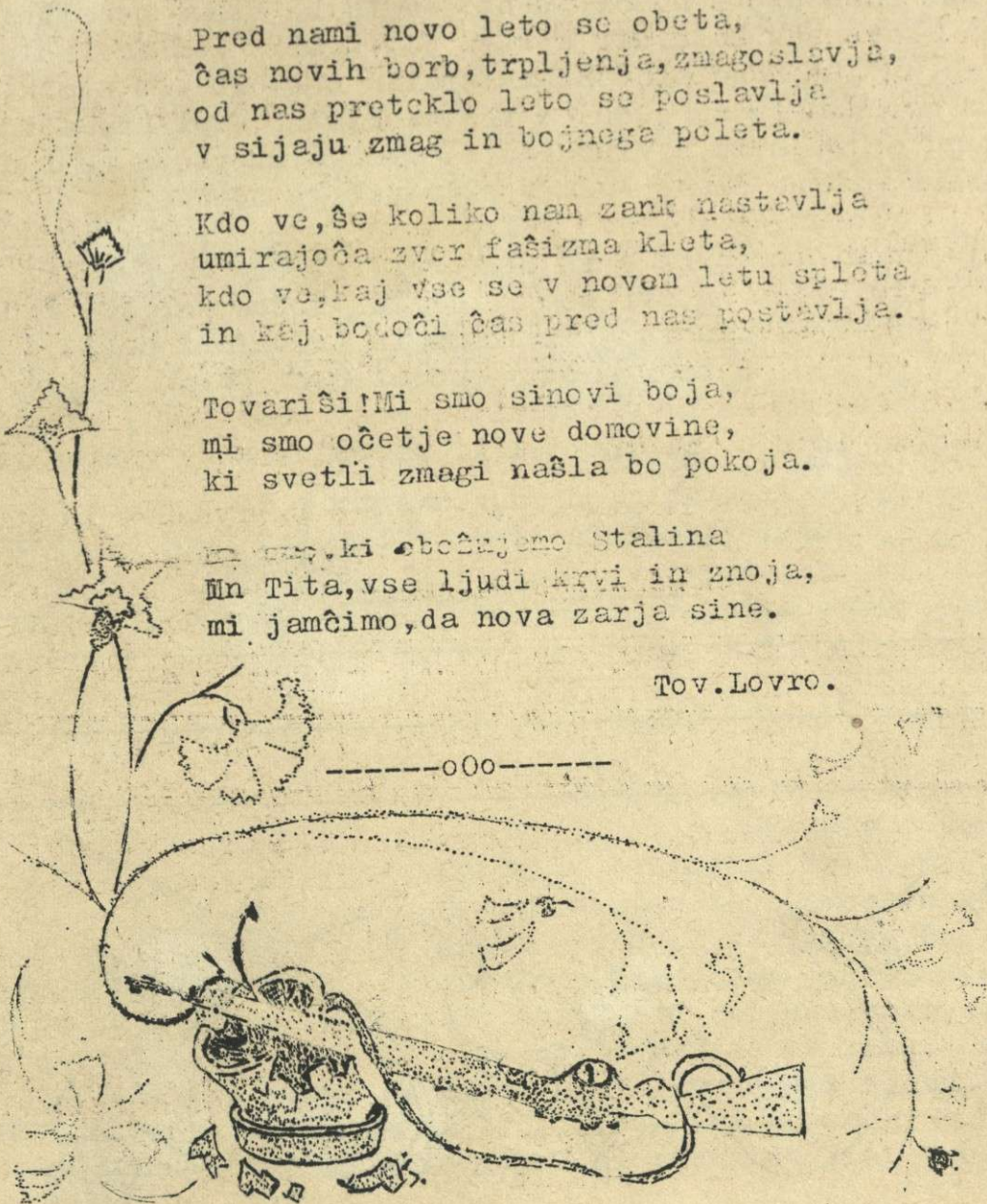
Kdo ve, še koliko nam zank nastavlja
umirajoča zver fašizma kleta,
kdo ve, kaj vse se v novem letu spleta
in kaj bodoči čas pred nas postavlja.

Tovariši! Mi smo sinovi boja,
mi smo očetje nove domovine,
ki svetli zmagi našla bo pokoja.

...ki občežujemo Stalina
in Tita, vse ljudi krvi in znoja,
mi jamčimo, da nova zarja sine.

Tov. Lovro.

-----ooo-----

Mitraljezec pripoveduje...

Razen komore je bil ves naš II. bataljon pripravljen za pohod. Naša naloga je bila, da napravimo zasedo in s tem ščitimo III. bataljon, ki je napadal belogardistično postojanko Hotedrščico.

Po eno in pol urni noji smo prišli na mesto in zasedli položaje. Nismo dolgo čakali in že se je bližala sovražna kolona, ki je šla na pomoč belim. Najpreje sem mi slil, da so naši, toda ko sem spoznal, da je sovražnik, sem počakal, ga spustil v neposredno bližino, pripravil teški mitraljez in potem prvi razel, drugi, s tretjim pa sem že lovil posamezne Nemce in bele, ki so se panično razbežali. Isto tako dobro so opravili tudi naši tovariši s puškomi-traljezi in na cesti se je kar kopičilo mrtvin. Uničili smo tudi en tovarni avto, bil je ves skrivenčen in preluknjan kot ribniško rešeto.

Prililično čez dvajset minut se je zopet zaslišalo brnenje strojev, bila je nova pomoč belogardistični posadki v Hotedrščici. Ti pa niso prišli tako blizu, ustavili so se nekoliko preje kot da bi vohali nevarnost. Na slepo srečo so pričeli streljati z minometom, toda mi smo odgovorili krepkeje od njih, strojnice so regljale, da je bilo veselje in po nekaj minutah smo razločno slišali ukaz: zurück (nazaj) in "slavna" nemška armadica je pobrala šila in kopita ter po najkrajši poti šla odkoder je prišla.

Na bojnem polju pa je obležalo okoli 70 Nemcev in belih, ki so drago plačali svojo ekspedicijo v parti-zanske hoste.

Mitraljezec, Žnidaršič Ant.

-----oOo-----

Spomini iz internacije

Lep pomladni dan je bil, ko so nas pripeljali iz kaznilnice Begunj na postajo Bled, da nas od tam odpeljejo v taborišče na delo. Bilo je nas trinajst, za st ražo pa smo imeli deset gestapovcev z brzostrelkami. Na kolodvoru je bilo le malo ljudi, ki so na nas zrli s pe milovanjem. A ko sem se ozrl okoli, sem videl jezero, ki se je lesketalo v jutranjem soncu, gorski velikani so za mišljeno zrli v dolino, vsa narava je dihala spokojno, meneč se za ljudi, njihove radosti in bolesti. Ko sem ta ko opazoval ta ljubki kotiček Goronjske, mi je stopila pred oči soba Štev. 9, koder sem bil zaprt, uradne sobe v katerih so me gestapoveci zasliševali in mučili; mene in na tisoče drugih. Pogledal sem trinajstoročico, ki je stala na peronu, blede, shujšana in poveljana in vprašal sem se kaj je človek zagrešil, da mora toliko trpeti.

Kmalu je to premišljevanje prekinil vlak in trinajst ljudi se je z boleznim pogledom poslovilo od domače grude in se trudoma zavleklo na vlak, da jih popelje v negotovo bodočnost. Bolesti se je pridružila tudi majhna radost, da smo se rešili zloglasne jetnišnice, koder vsako uro preži nate smrt. Po dveurni vožnji smo dospeli na cilj v mesto Spital. Majhno mesto, ki se izgubi v neštevilnih barakah, koder prebivajo jetniki. Nas so namestili v barake, koder so bili sami Slovenci.

Potem se je začelo za nas novo življenje, življenje v katerem nisem vedel, ali sem človek ali žival. Življenje je teklo monotono, ubijajoče.

Nekega dne so nas vlekli v mesto, kjer smo delali pri neki cementni tovarni, nasproti taborišča, koder so bili ujetí Rusi. Videl sem sence ljudi, kako so se vlačile okoli barak. Vsak dan sem videl isto sliko, vrsto rjavih barak okrog katere se vlačijo ljudem podobne sence,

vnes si videl nekega nemškega vojaka, ki je ošabno korakal nad tem živim pokopališčem. Vsak dan dvakrat je vozil iz taborišča pokrit voz; sprva sem mislil, da vozi hrano, toda pozneje sem zvedel, da vozi - mrličev. Vsak dan so odhajali iz tega rjavo preplešanega baraka od 50 do 100 mrličev. Tu so umirali ponosni sinovi daljnih ruskih step, umirali so od glada in izčrpanosti. Ljudje, kateri v vsem svojem življenju ni o niti lasu skrivili nobenemu. Za to urežo, v tem barakan so se dan za dnem odigravale enake žalostne. Pokriti voz pa je vozil, vozil točno kot ura vsak dan dvakrat. Tenzija je sprejela vse.

Ko smo delali na neki postaji, sem nekega dne videl, ko je prišel vlak, kako so se iz njega vsuli ljudje. Možje, žene in otroci raztrgani in bosi. Vnes pa sem že pet videl, kakor volkove med ovčami, očeladene nemške vojake. Takoj sem se spomnil, da so to Rusi. Ko so jim spravili na tovarno postajo, so jim začeli sortirati žene in moške posebej. Pri tem se je slišal obupen jok, vmes pa kričanje in suvanje surovih vojakov. Poskusi sem priliko in vprašal nekega Rusa, kaj delajo tukaj in če so prišli prostovoljno. Ovečal mi je, da so prišli nemci z avtomobili in pobrali vse kar je bilo živega v vasi. Pri tem so vas temeljito izropali. Pobrali so jim s teles vse dobro obleke in jim strpali v vagone. Med potjo jim je veliko, posebej otrok radi vročine, lakote in žeje, pomrlo. Na prvi postaji so ob tiru izkopali jame in zmetali vanjo te nesrečnike.

Ko je bilo sortiranje končano, so začeli rezke povelja in žalostni spreved jo počasi krenili dalje po zaprašeni cesti. Tam na obzorju pa se je videla množica rjavih barak, katere so ta spreved kmalu požrle. Potem se je skozi dva meseca vsak teden dvakrat ponavljal na postaji isti prizor. Procesija strganin in pregnanin, katere so požirale rjave barake.

Od takrat pa je vsak dan dvakrat vozil pokrit voz, redno kot ura.

Videl sem ljudi, ki so urno bežali po svojih opravkih, zraven pa so se plašno ozirali okoli, kot da bi pričakovali, da jih bo zdaj, zdaj kdo pretepel. Na prsin so nosili veliko črno P in pozneje sem zvedel, da so to Poljaki, ki imajo samo to pravico, da noč ni dan delajo in zgodaj umrejo.

Tudi v naših taborišču smo kmalu videli, da smo samo številke. Nek tovariš je med delom obnemogel, paznik ga je samo javil in ko se je zvečer trudoma privlekel domov, so ga klicali v pisarno. Od tam se je potem ves večer čulo zverinsko tuljenje. S strahom smo poslušali glasove, katere smo v kaznilnici velikokrat slišali. Drugo jutro smo zvedeli, da je tovariš ponoči umrl. Taki prizori so se potem dogajali pogosto. Drugi dan smo videli voz, na njem pa je ležal negiben predmet, pokrit z vrečo.

Tako živijo in umirajo po vsem črnem Reichu v rjavih barakah, tisoči in tisoči trpinov, katerih edini greh je ta, da so imeli rodni dom, svojo družino in svojo domovino, katero so ljubili. Umirajo zato, ker jih ni rodila nemška mati, pač pa so Slovani. Umirajo daleč od svojih domov, sredi očeladenih beštij, ki jim svet pravi nemški vojak. Ko bi lesene barake mogle govoriti, bi naredile obtožnico za katero nobena kazen ne bi bila primerna.

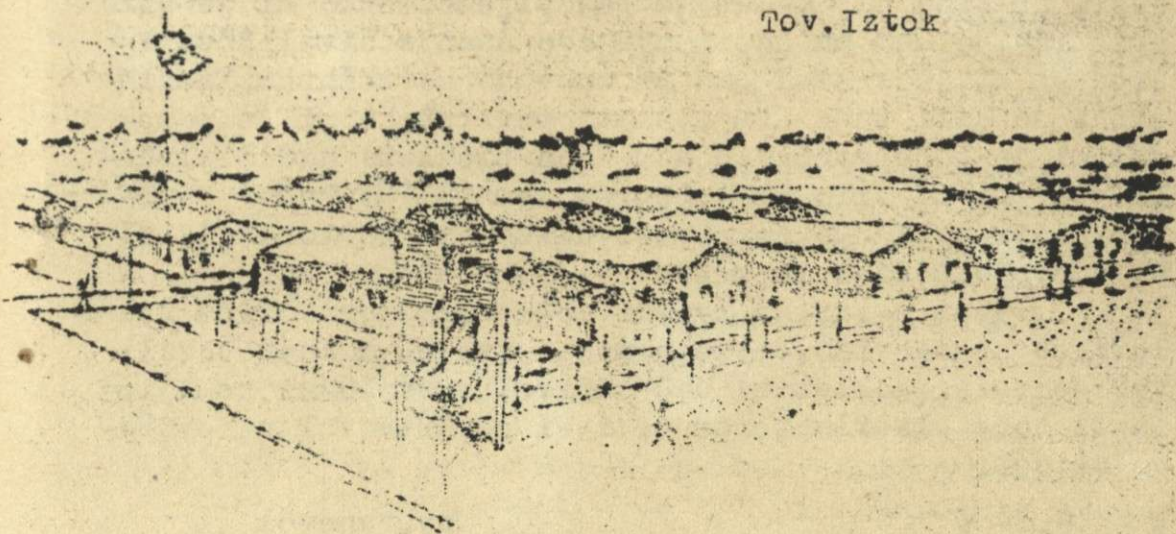
In temu pravijo "novi red". Bolj primeren način bi bil, novi grobovi. Naši domači izdajalci in Rupnikovi domobranci pa pišejo, da nas samo Nemčija in njen "Führer" lahko rešita. Kdor je videl samo košček Nemčije na tako svinjarijo sploh ne bo odgovoril.

Danes velja samo eno: strniti vse moči za uničenje nemškega fašizma in z njim povezanih izdajalcev.

To smo dolžni vsem tistim tisočem in milijonom, kateri so pomrli in še umirajo po nemških koncentracijskih taboriščih, to smo dolžni vsem tistim, kateri danes

doma trpe pod okupatorjevo peto, to smo sveto dolžni našemu bodočemu pokolenju.

Tov. Iztok

Tov. Iztoku Ivi v spomin

Bil je mlad, srečan in v živahnih očeh v katerih se je odražala vse njegova nenuklonljiva volja do dela in borbe. Nikoli ni miroval, vedno si ga videl kako je skrbno pregledoval čuo. Vsakemu je znal dati prijazno besedo, vedno se je šelil ter z zdravim humorjem bogril noštvo. Tudi v najkritičnejših trenutkih je igral nasmeš na nje govih ustnih.

Takega sem spoznal že v prvih dneh, ko sem prišel v partizane. Od tedaj sva si bila vedno blizu. Kadar sva bila v borbi, sem vedno gledal nanj, ki je s svojim neustrašenim vedenjem dal zgled drugim.

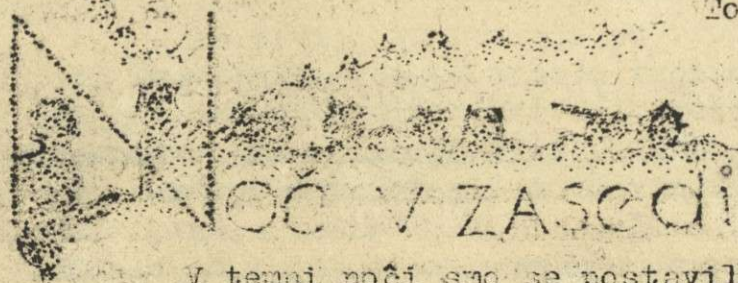
Nekega dne mi je rekel: "Ko se srečam z Nemci, jim moram drago plačati za vse, kar so hudega storili našemu narodu, pa tudi če pri tem sam poginem." Toda kruta usoda je hotela, da te svoje obljube ni mogel izvršiti, kajti pri nepričakovanem napadu, ki so ga napravili Nemci na

nas, je dal svoje mlado življenje. Mislim, da prav na nje gov osemnajsti rojstni dan.

Noč je bila temna in curkoma je lil dež, ko smo odšli na kraj napada, da ga pokopljemo. Težko mi je bilo pri srcu, ko sem mu kopal njegovo zadnje bivališče. V srcu pa mi je rasel srd in gnev do sovražnika. Enakih misli so bili tudi drugi, kajti tovariš, ki mi je pomagel, mi je pošepetal: "Do nam bode proketo drago plačali psi!" Mi mi bilo maraz, čeprav sem bil to kožo premočen, kajti grela me je zavest, da moramo do konca izpolniti svojo nalogo in naščevati tebe, dragi Ivo.

Tebi pa, dragi Ivo, ki počivaš, tam na hribu nad Idrijco zagotovimo, da se bomo po tvojem zgledu borili vse do tedaj, dokler ne boš počival v svobodni zemlji. To ti bode plačilo za trud, ki si ga žrtvoval za svobodo naroda.

Gov. Benevol

V temni noči smo se postavili na griček. Pripravili smo bunkerje in nastavili mitraljeze. Skriti v zaklonih smo tiho čuvali tovariše našega bataljona, ki so mirno spali v vasi za gričkom.

Strmo smo gledali na belo cesto, ki se je kot kača zvijala pred nami. Po tej poti bi moral priti sovražnik, ki je vedni patroljiral z oklopnim avtom do vasi. Tudi naši minerji so bili na delu. Kmalu po polnoči zaslišimo močan grm. Cesta se je razletela v zrak, ogromna količina zemlje in kamenja se je valila po hribu navzdol. Cesta je bila pretrgana in sovražniku zaprta pot do vasi. Ure so naglo potekale in ko se je začelo daniš, smo zaslišali ropot motorja, ki se je vedno bolj bližal.

Hitro smo sporočili komandantu, ki je bil takoj med nami. Vstal na svojem mestu, v največji tišini smo mirno čakali. Vedeli smo, da sovražnemu tanku z našimi puškami in mitraljezi ne moremo do živca, toda upali smo, da bo sovražnik, ko bo prišel do razdrtje ceste, istopil iz tanka, da ga tako lahko nabrišemo.

Čez daleč smo videli novo čudno stvarjenje, ki se je pravzaprav po cesti. Ko se je približalo, smo videli, da je tank. Bildi smo gotovi, da bo sovražnik istopil. Približili smo, smo sovražnikove glas: huruck, huruck! Tank se je talo, nobenil in jo pobijal v naši smeri je prišel. "Ha, ha, ha," smo našli glas našega komandanta, ki se je na ves glas krenetal, "to je vaša naša! Moč tanka in blina. Tu je ves pčop švabske motorizirane armade. V železnem oklepu, pa se ne upajo do nas, v naše talorišče. To ji je se hrib in to je, se ji je se na partizanov in naše taktike."

Sovražni, kotim kimeri napadi, našo sovražnikovo le stojanke in belogardistične talerje. Trino to nam, kve rino in sločinsko belo gard. Indno paše in beate, lojemo na juriš. Borimo se, da to, lito ponosen na nas, svoje vojake in da si kmalu priborimo svobodo.

Svoboda! Naj bo naše geslo. Hurra! Naj bo naše de lo.

Gov. Nadi

Srečanje z belogardisti

Na položaj, je odmeval glas našega komandirja. V najkrajšem času je bilo četa na mestu in vsi strelci smo zavzeli položaje. Sovrašne strojnice so prepevale ar-
tistično pesem in sirt je prešla na naša življenja, toda
znagala je trina vrtin in borbenost naših távarštev. Po
prvem prevelitju je kri postala hladna in vsak se je
zavedel položaja, ter ga skušal zboljšati in o bitu na-
po belogardistov. Na povelje tov. komandirja je krenila
na levo krilo skupina naš s tov. namestnikom, ostali pa
s tov. komisarjem in komandirjem na levo krilo. Bitka po-
steja vse ostrejša. Prvi voz se opresne v zemljo in po vo-
zi uri se je ž nanašal na sovražnikov hrbtno. Priče-
le so prepevati naše strojnice in arca strojničarjev so
se poskakovali na navdušenja. Sovražnikovo streljanje je
končovalo. Na nasprotaj strani se je naša skupina pod ra-
stnikovimi ptičji tvojstvom približala, da je lahko vsak
borec razločno videl sovražnika. Kar naenkrat se nasliši
peter klic: "boljševiki, op v viš", zaregljala je brzo-
strelka in čudež je bil, da tov. namestnik svoje hrebrosti
ni plačal z življenjem. V tem trenutku pa naš najmlajši
partizan pomeri s puške in ubije izdajalca. Ogenj je po-
stejal vse ostrejši in grozilo je, da peščica hrabrih po-
stane žrtev izdajalcev. Po malem premisleku da tov. name-
stnik umik in srečanje sili obkolitvi belih. Na nasprot-
ni strani pa so naši vojski pripisali do vasi ter priče-
li streljati na bele, ki so se umaknili v vas. Odločili
smo se na juriščinah kot vihra spustili v vas. Konec, puš-
ke in mitraljezi so peli naščevalno pesem. Bili so na pa-
nično razbežali in vas je bila zasedena. Najstvar nas je
prepričeno gledalo, a kvelu se je prepričalo, da nimamo ta-
ki, kot so nas slišali belogardisti. Tov. komisar je z ne-

keaj bešedani razjasnil, zakaj se borimo in jih prepričali o naših ciljih; nato smo zapeli nekaj pesmi in se potem vrnili v naše taborišče.

Tov. Tomšič Mojze

NAHVALA.

Vi, tovarišice in tovariši iz vipavskega in goriškega slovenskega narodnega kraja, da bi bili videli, kako se nam srcecm radostno odprile oči, ko smo v vašem taborišču videli vaše bojišne podrinke.

Vaše mišli in čustva, ki ste jih imeli pri zbiranju in ravnanju posameznih stvari, so se namkrat razgledale pred nami kakor da bi odprli pravo, čudovito pisano nam in partiznim osebam. Vsekakor ste iz pike je pričakovali po samem borbeni nekaj tiste tople odločnosti, ki bi jo imel človek, ki bi se bojeval v okviru svoje srečne družine, v svojem domu, ki ga partizanski borci še prav posebno pogrčeno že delj časa.

o temi darili ste nam povedali, da ne smemo misliti in čutiti z nami, temveč tudi delati in se truditi z nami. To nam daje zadoščenje za naše trpljenje in vpliva na našo poguma, da vztrajamo do konca.

Za vse to, tovariši in tovarišice, naša prošnja: hvala.

Ali zve veste: to nam je napovedala brigadni intendant Marko Avboj, ki ga smo bili prepričani.

da tovariš Marjanovič natko najraje pleše "povsod tertane", kar boljše "izobražena".

da tovariš Vrta najraje rešuje tragikomične zaplete in da resnejše slučaje prepušča Vojnu.

Da tovariš Brečko dobiva ogromno paketov s podčja, ki ga kontrolirajo naša brigada.

Kdor ugane navedaj je:

Komandant Ruder krstitelj,

Komandant Škrjanc najboljši računar,

dobi za nagrado 50 komadov cigaret.

Posobna nagradna uganka:

Kdor ugane, kdo ima najdebelejšo glavo v naši brigadi, dobi za nagrado 50 kom. cig. Zglasiti se je pri brigadnem intendantu Marku.

-----000-----

Iz uredništva

V zadnji številki razpisano nagrajemo za najboljši pripovedni spis je prejel tov. Iztok, komisar čete 1. bat. za svoj spis "Spomini iz internacije" (glej stran 14)

Rešili smo le dve pravilni rešitvi križank in rebusov. Ostale rešitve so napačne. Nagrajena sta bila:

Tov. Stanič Rudi, 20 cig.

Tov. Božič Franc, 15 cig.

Nagrajeni naj se zglasijo v uredništvu lista, da prejmejo nagrado.

Vse dopise za prihodnjo številko "Goriškega borca" je treba poslati na uredništvo lista najkasneje do 10. januarja. Najboljši spis bomo nagradili s prav lepo nagrado. Apelliramo na tovariše in tovarišice, da nam pošljejo čim več ugank, rebusov in dovtipov, posebno pa vsake korektnih slik.

-----000-----

Za bistro glave

Iz črk v pravokotniku sestavi besede, ki pomenijo.

B D E E

Velika žival.

E H I A

trijača.

I L E A

kuženjska zapestnica.

H H E N

Češko mesto.

O O O O

goparska ptica.

O O O O

Otroci.

O R R S

Del pisa.

E T V V

Del čebe.

Prva in zadnja vrsta navpično pomeni željo vseh

partizanov.

A A A A

Bojno sredstvo.

C D E E

Prvi človek.

E E E E

Moško ime.

N N T T

Stan(poklic)

Posetnica:

ANČKA RIBOLJ.

MICA TR.

Kaj sta ti dve tovarišici po poklicu?

Ko prečitaš list,
daj ga dalje!
Partizan ni egoist!

Izdelala tehnika Gradnikove brigade.